

TEMA 3: ANDELSSAMFUNDETS FÆLLESDREVNE LANDBRUG RAMES HÅRDT

Vigtige modeller for fremtidens landbrug trues af Aarhus Kommunes Helhedsplan for Hjortshøj

Aarhus Kommune arbejder for en Helhedsplan for Hjortshøj, der truer den model for fremtidens bæredygtige samfund, som landbruget og det bæredygtige lokalsamfund AiH med delvis selvforsyning udgør.

Andelssamfundet i Hjortshøj er et bofællesskab opbygget gennem 30 år af 300 beboere, der forpagter 19 hektar landbrugsjord af Aarhus Kommune. Landbruget drives økologisk og frivilligt. Arealerne ligger som et centralt, grønt område midt i stationsbyen Hjortshøj med godt 3.600 indbyggere, op til et kommunalt fredsskowsareal.

Andelssamfundet i Hjortshøj har valgt at drive jorden med almennyttigt formål for øje, til glæde for små og store i lokalområdet. Arealerne er derfor nemt tilgængelige for byens borgere, både fra den sydlige og den nordlige bydel. Gennem 30 år er her opbygget et klimavenligt økologisk landbrug med høj jordfrugtbarhed og en mangfoldighed af indbyrdes forbundne aktiviteter på de beskedne 19 hektar jord.

Landbruget danner rammen omkring en række livgivende lokale fællesskaber af frivillige som hjælpes om masser af aktiviteter. Vi dyrker korn, har geder, høns, grise, en æbleplantage og en økologisk regenerativ grøntsagsordning, som drives af 110 lokale frivillige fra Andelssamfundet og Hjortshøj landsby i fællesskab.

Landbruget rummer mange af de elementer som bliver en væsentlig del af fremtidens landbrug med bynær, økologisk fødevarerproduktion. Et landbrug der overvejende er plantebaseret og med dyrkningsformer der opbygger natur og biodiversitet og skabes i dialog mellem producenter og forbrugere.

De sidste år er det fællesdrevne landbrug blevet suppleret med "Høsteriet", et lille regenerativt gartneri med fokus på lokal afsætning, økologi og biodiversitet placeret på kommunens jorde.

Høsteriet er økologisk og regenerativ by-nær fødevarerproduktion med fokus på biodiversitet. Det er med til at skabe liv, livskvalitet og sundhed for lokalsamfundet. Tanken er at det på sigt skal fungere som undervisningsplatform fx for skolehaver og omstilling af lokalområdets parcelhushaver til permahaver.

Aktuelt ønsker *Foreningen Andelsgaarde* at skabe sin første jyske andelsgård knyttet hertil. Samlet kan det fællesdrevne landbrug, Høsteriet og Andelsgaarde fungere som modeller for andre byer og bykvarterer for den bæredygtige omstilling.

Landbruget er koblet til en økologisk dagligvarebutik og et lokalt bageri m.m. og fungerer gennem sine mangeartede aktiviteter som hjertet i hele Andelssamfundets virke. Landbruget giver ikke blot sunde og klimavenlige madvarer til lokalområdet; det giver også livskvalitet og har i flere årtier dannet rammen om stærke livgivende lokale fællesskaber.

Helhedsplanen truer endvidere vigtige rekreative områder med natur, skov, dyr og fritidsudfoldelser. Virupskolen, dagplejerne, daginstitutionerne og de lokale beboere anvender arealerne, både til undervisning og fritidsaktiviteter.

Arealerne indgår som et vigtigt fundament i Vimby Fonden og Aarhus Kommunes samarbejde om inklusion af borgere med særlige behov. Realdania, A.P. Møller fonden og Sats midlerne har tilsammen investeret 45 millioner kr. i at skabe et enestående miljø og 11 nye arbejdspladser, hvor jordarealerne anvendes på flere afgørende måder.

Der er således mange borgere og institutioner i Aarhus Kommune, der har glæde af andelssamfundets og landbrugsgruppens pasning og udvikling af disse arealer.

AiH er kommunens eneste økosamfund og en fantastisk god case for rigtig mange af de strategier og målsætninger Aarhus har formuleret og etableret de seneste år omkring grøn omstilling, bæredygtige fællesskaber, nærdemokrati og beskyttelse af natur, biodiversitet og miljø. Andelssamfundet er eksperimentarium for en bæredygtig livsstil, med bæredygtige boliger, energi, deleordninger for bæredygtig transport, fællesspisning, lokal produktion, inklusion o.m.m.

Der er således store kulturelle, grønne, demokratiske og rekreative værdier forbundet med landbrugets fortsættelse. Alle disse aktiviteter bruger plads. Hønsene skal hele tiden have nyt græs at gå og prikke i. Gederne skal have græs at spise. Grisene skal have skov, det er deres naturlige omgivelser. Æbletræerne tager plads, men giver også frugter til både dyr, beboere, børnehavebørn og lækkersultne forbipasserende. Og alle aktiviteterne er indbyrdes forbundne, så man kan ikke bare fjerne nogle aktiviteter, uden at det forringer de øvrige. Bemærk ligeledes at krav om mindsteafstand mellem boliger og dyrehold betyder at boliger på selv en mindre del af marken vil reducere muligheden for placering og rotering af dyrene i området

Et bynært landbrug med mange slags produktion, lige til at blive natur-klog af

Ikke mange børn og voksne i Danmark har mulighed for at se et samlet varieret landbrug med forskellige afgrøder og dyr ved selvsyn og selvoplevelse, og ovenikøbet kunne være med i dette landbrug, som vi har her i Andelssamfundet i Hjortshøj tæt ved Aarhus.

Det er et af Danmarks få se-og opleve-i virkeligheden-værdier, med stemning, dufte, vind, sol og dyr, som ikke "bare" er set på en skærm.

Alle Hjortshøj borgere, voksne og børn; og også folk udenfor Hjortshøj, kan komme forbi og se, hvordan et landbrug ser ud og fungerer. Børn, unge og voksne kan på samme dag og samme tur i Aih se både dyrehold, geder, høns og grise og se grøntsagsmark og kornmark.

De kan hente/købe helt friske æg. Og komme igen og igen og se årets gang i et landbrug. Se dyrene på græsmarkerne, hvor de spiser det foder, de fra naturens side er lavet til at spise og som de har bedst af: græs og urter og småbuske. De kan være med i grøntsagsordningen, og lidt større børn kan være med til at passe gederne.

Og de kan høre om, hvordan de flerårige græsmarker holder på og optager CO2 i modsætning til enårige afgrøder.

Det kan folk ikke opleve på en stordrift.

Børn fra Hjortshøj by, fra Andelssamfundet og alle besøgene kan opleve dyr i trivsel, dyr som lever under værdige og naturlige forhold.

Alle kan oplevede levende geder på marken og i stalden. De oplever, hvordan et landbrug er/ kan være. De oplever hvordan dyrene fodres og passes. Og de kan se og høre om, hvor foderet kommer fra: ensilage af hø til gederne. De kan opleve og se dyrene trives.

De kan også opleve, når et dyr er sygt og får dyrlægetilsyn. Nogle oplever at se, når en ged lemmer sine kid. Og hvordan hun tager sig af kiddet, lige når det er kommet ud. De ser hvordan kiddene dier hos deres mor. Børnene kan se når voksne dyr og kid trives; og de ser, hvordan det ser ud, når et kid ikke trives, hvis kiddet f.eks ikke bliver taget sig af mor-geden. Og de ser, hvordan et kid skal passes, når et mor-ged afviser sit kid og ikke lader det die.

Mine børnebørn, der ikke bor i AiH, har kæmpe gavn af at være med i dyrepasningen. Den ene siger hun vil være dyrlæge. Selv efter at have set undtagelsen: et sygt og et dødt dyr.

Høns og æg, næringsstof flow og mobile hønsehuse

I Andelssamfundet har vi høns. Høns der går på græs og lægger æg med orange blommer. Blommerne får den flotte farve fordi hønsene har adgang til græs og kan rode i jorden efter orme og insekter. Grønkål fra grøntsagsmarken får de i vinterhalvåret.

Æggene fra de ca. 200 høns sælges i Æggedøgneren, som er vores lille lokale æggebod i Andelssamfundet. Boden bliver flittigt besøgt af folk fra byen, og der er ofte udsolgt, dels fordi vores økologiske æg smager godt, og fordi folk kan gå forbi hønsegården og se at hønsene har det godt. Især børnene synes det er sjovt at se hønsene gå omkring og klukke og lede efter føde. Vi inviterer indimellem også børn ind for at hjælpe med at samle æg. Det er en stor oplevelse for de fleste børn, og giver samtidig en forståelse for hvor ægget i madpakken kommer fra.

I de seneste år har hønsene tilbragt en stor del af vinteren i pileskoven, når der har være fugleinfluenza i Danmark. I perioder med fugle-influenza, foreskriver reglerne at man enten skal overdække sin hønsegård, eller have hønsene gående i et skovområde. Bl.a. derfor er vi meget glade for pileskoven, som giver hønsene masser af plads og højt til loftet, selv når der er fugleinfluenza i landet.

Udover de dejlige æg vi samler hver dag får vi en del gødning fra de mange høns, og som kommer vores landbrug til gode. Bl.a. har grøntsagsordningen i Andelssamfundet behov for tilførsel af næringsstoffer til jorden, og gødningen fra hønsene er her med til at dække det behov. Jeg er en del af Hønsegruppen som er det hold der står for hønseholdet i Andelssamfundet. Jeg har stor fornøjelse af at være med i dette arbejdsfællesskab, hvor vi sammen løfter en opgave, som for mig personligt ville være uoverkommelig at løfte alene. Det er meningsfuldt på rigtig mange måder, og derfor synes jeg at det er vigtigt at bevare landbrugsjordene og pileskoven omkring Andelssamfundet i Hjortshøj.